

Akademija za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani

in

Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU

Vas v torek, 24. maja 2016, vljudno vabita na gostujoči predavanji
(ALUO, Erjavčeva 23, Ljubljana, predavalnica 7, pritličje).

11.30

prof. dr. dr. Tanja Zimmermann

*Potrošnja in kultura uživanja v socializmu:
Jugoslavija in Nemška demokratična republika*

12.45

dr. Kerstin Borchhardt

*Med eksotiko in ujetništvom:
načini prezentiranja živali v leipziškem živalskem
vrtu pred združitvijo Nemčije in po njej*

Predavanje bo v angleškem jeziku.

Predavanji sta del sodelovanja z Univerzo v Leipzigu v okviru projekta *Transformation der Kunstsysteme nach den politischen Wenden 1945 und 1989-91: Ost- und Südosteuropa im Vergleich* (Preoblikovanje umetnostnih sistemov po političnih spremembah leta 1945 in 1989 oziroma 1991: primerjava med Vzhodno in Jugovzhodno Evropo), 2016–2018.

Potrošnja in kultura uživanja v socializmu: Jugoslavija in Nemška demokratična republika

V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji (SFRJ), Nemški demokratični republiki (DDR) in drugih komunističnih državah vzhodne Evrope potrošnja in kultura uživanja po drugi svetovni vojni nista služili samo ekonomskim namenom, temveč tudi za demonstracijo socialističnega etosa in uspeha komunistične izgradnje. Turizem, moda in dizajn izdelkov za potrošnjo so zrcalili visok življenjski standard in sadove dela, ki jih delavci v socializmu lahko bolj pošteno uživajo kakor v kapitalizmu. Potrošnja in kultura uživanja v turističnih vodnikih, ilustriranih



knjigah in časopisih sta bili del politično-ideološke propagande in sta služili legitimaciji socialističnega sistema. Medtem ko se je Jugoslavija sklicevala predvsem na politiko »tretje poti« in gibanja neuvrščenih, ki se je prikazovala kot odklon od komunistične askeze sovjetskega tipa in kot turistični izleti prominentnih po ameriških vzorcih, je Nemška demokratična republika od sredine petdesetih let dalje vse bolj poudarjala šport, zdravje in higieno svojega prebivalstva. Pri tem je posegala celo po vizualnih vzorcih nacionalsocialističnega športnega društva »Kraft durch Freude«, ki je prikazovalo estetsko modelirano telo predvsem

v gibanju. Zahodnjaško *haute couture* in erotično modno fotografijo po holywoodskih vzorih so vedno pogostejše spremljali moralistični komentarji. Kljub temu da je Nemška demokratična republika pripadala vzhodnemu bloku, se turistična in modna fotografija ter reklama razlikujejo od sovjetske.



Prof. Dr. Dr. Tanja Zimmermann je od leta 2014 profesorica za vzhodnoevropsko umetnost na Univerzi v Leipzigu. Po študiju umetnostne zgodovine in nemškega jezika v Ljubljani, Augsburgu in na Dunaju, ki ga je leta 1997 zaključila z doktorsko disertacijo o stenskem slikarstvu od 13. do 15. stoletja v Sloveniji, je nadaljevala s študijem slavistike in vzhodnoevropske zgodovine v Münchnu, ki ga je zaključila 2004 z doktorsko nalogo o abstrakciji in realizmu v ruski avantgardi. 2001–2004 je bila znanstvena sodelavka v projektu o intermedialnosti v ruski avantgardi v Münchnu, 2005–2009 asistentka na Univerzi v Erfurtu, 2009–2014 mlajša profesorica na Univerzi v Konstanzi, kjer se je 2011 habilitirala s temo *Crossing projections: Russland und der Westen im Spiegel des Balkans*. Glavna področja njenih raziskav so spominske kulture, umetnostni transfer in kulturna politika v vzhodni in jugovzhodni Evropi. Publikcije: *Der Balkan zwischen Ost und West. Mediale Bilder und kulturpolitische Prägungen*, Köln-Weimar-Wien 2014; *Europe and the Balkans. Decades of Europeanization?* (ur. Tanja Zimmermann, Aleksandar Jakir), Würzburg 2015; *„Brüderlichkeit“ und „Bruderzwist“. Mediale Inszenierungen des Aufbaus und des Niedergangs politischer Gemeinschaften in Ost- und Südosteuropa*, Göttingen 2014; *Balkan Memories. Media Constructions of National and Transnational History*, Bielefeld 2012.

Kerstin Borchhardt (Leipzig)

Med eksotiko in ujetništvom: načini prezentiranja živali v leipziškem živalskem vrtu pred združitvijo Nemčije in po njej

Koncepta »živalskega« ne definirajo le ideje drugosti v razmerju do *conditio humana*, temveč se nanj projicirajo tudi raznoliki strahovi in želje. Človekovi pogledi na nečloveška bitja so zato pogosto zelo protislovni. S tem se vse od svojega nastanka v 19. stoletju srečujejo tudi moderni živalski vrtovi, saj meščanski pogled na »zveri« pogosto niha med prvinskim in kulturnim. Živali v živalskem vrtu na eni strani predstavljajo eksotično in neukrotljivo divjost, po drugi pa njihovo ujetništvo temelji na obvladovanju te divjosti. Prepletanje paradoksalnih predstav o svobodi in ujetništvu znotraj koncepta »živalskega« ni pomembno le za razprave o skrbi za živali v živalskih vrtovih, temveč predstavlja ključni vidik pri opredeljevanju človeškega v moralnih sistemih različnih družb. Številni upravitelji živalskih vrtov so tako skušali svet zveri inscenirati na način, ki odraža specifične moralne kode kultur, v katerih živijo. Predavanje bo na primeru živalskega vrta v Leipzigu pred združitvijo Nemčije in po njej prikazalo strategije prezentiranja živali, osredotočilo pa se bo tudi na njihovo politično ozadje. Avtorica analizira, kako se družbene in politične spremembe odražajo v načinih prezentiranja živali v praksi (od kletk iz keramičnih ploščic do postavitve v tropske dvorane). Prepričanjem navkljub, pogojev v živalskih vrtovih in načinov prezentiranja ne moremo razumeti le v kontekstu zadovoljevanja potreb zaprtih zveri, saj v enaki meri odražajo tudi ideološke usmerjenosti njihovih obiskovalcev.



Dr. Kerstin Borchhardt je umetnostna zgodovinarica, zaposlena kot raziskovalna asistentka na Oddelku za umetnostno zgodovino Univerze v Leipzigu. Doktorirala je leta 2013 v Jeni z nalogo *Bestiarium Böcklinianum: Mythos und Evolution im Werk Arnold Böcklins* (Mit in evolucija v delu Arnolda Böcklina). Glavna raziskovalna področja, ki se jim posveča, so: recepcija antične mitologije v moderni umetnosti, živali v umetnosti, moderne »teorije pošasti« in mitsko-poetične strukture v ameriških stripih o super herojih.